
Küresel Isınmayı Durdurmak İçin Israrla İlan Edilen Plan Çöküyor^o

---

Shikha Dalmia^{oo}

Küresel ısınma hakkında en “uygunsuz gerçek”, –Al Gore’un kendi sinema filminde bize söylediği gibi– esaslı bir karşı koyma olmadıkça küresel ısınmanın gezegenimizi yok edeceği düşünces*o*i değildir. Geçen (2006 yılı) baharında Avrupa karbon ticareti programının çöküşüyle birlikte (küresel ısınmayla mücadele) karşı çalışabilir bir mücadele biçimi kalmıyor.

Al Gore ve diğer yeşil eylemciler, bugünkü gelişmelerin, küresel ısınmanın gerçek ve sebebinin de insan olduğu konusundaki şüpheleri gidermiş olduğuna işaret ederek küresel ısınma bilimi konusunda zafer kazandıklarını ilân etmişlerdir. Mesele kapanmaktan hayli uzak olsa da küresel ısınmayla ilgili kanıtlardaki önemli boşluklardan birisinin –yeryüzünün yüzey sıcaklıklarının daha önce düşünüldüğü gibi sabit olmadığını gösteren gözden geçirilmiş verilerle– doldurulmuş olduğu gerçekten doğrudur. Dahası yeryüzünün yüzey sıcaklığı, troposferde gözlenen ısınmayla uyumlu bir oranda artıyor.

Ama eğer küresel ısınma konusundaki bilimsel uzlaşma artmışsa, küresel ısınmaya yönelik uygun tepki bugün, öncekilerden daha anlaşılabilir gibi gözükmektedir.

---

^o“Much-Heralded Plan to Stop Global Warming Fails”, http://www.reason.org/commentaries/dalmia_20060622.shtml, (13.06.2007).

^{oo} Shikha Dalmia, Reason Foundatio’da kıdemli bir politika analizcisidir ve *Reason Yıvarlak Masası* (Roundtable)’nın editörüdür.

Geçen yıl çok gösterişli törenlerle Avrupa ve Kyoto Protokolüne imza koyan diğer ülkeler, –ekonomiyi mahveden vergiler veya baskıcı/gaddar emir ve kumanda düzenlemeleri yerine– küresel ısınmayla mücadele etmek için tercih ettikleri bir yol olarak, emisyon ticaretini kabul ettiler. Bu program kapsamında her bir katılımcı ülkeye bir karbon tahsisi yapıldı; bunlar daha sonra, o ülke içindeki sınai arasında kirletme hakları veya kredileri şeklinde dağıtıldı.

Şirketlere bu kredilerin ticaretini yapma izni verildi. Bu izin, emisyonlarını daha ucuz bir şekilde yapabilen şirketlerin, bu ticareti yapmak için bir teşvike sahip olacağını –ve elinde kalan fazladan kredileri emisyon indirimleri daha pahalı olan diğerlerine satabileceğini bunun da, tüm program maliyetlerini mümkün olduğu kadar düşüreceği teorisine dayalı olarak verildi.

Ama bir kredi bolluğu yaşandığı şeklinde vaktinden evvel açıklanan veriler yayımlandığında, bu sözde piyasa temelli program Mayıs'ta çöktü. Bu kredilerin ton başına fiyatları, tam üç hafta içinde 31 Euro'dan 12 Euro'ya düştü, sonunda 9 Euro seviyesinde karar kıldı.

Eğer kredi bolluğu –ve takip eden karbon ticareti piyasasının çöküşü– bazılarının başlangıçta düşündüğü gibi dramatik emisyon düşüşlerinden kaynaklanmıyorsa, sevinmek gerekecektir. Aslında bu, kredilerin fazlasıyla bonkör tahsis edilmesinin bir sonucudur.

Sorun, programın ikinci (2008-2012) aşamasında her bir ülkenin tahsisinin sınırlandırılmasıyla kolayca giderilemez.

Çünkü sürece yeni katılan ülke ve şirketler, –ABD'nin sülfür dioksit ticareti programında olduğu gibi– Avrupa programı için örnek/model olan önceki karbon emisyon seviyeleri temelinde karbon tahsisleriyle ödüllendirilmezler. Dahası, bu tahsisler, her bir birimin gelecekteki iktisadî büyüme beklentilerine dayandırılır. Sonuç, programa dahil olan herkesin, elde edebileceği muhtemel en yüksek tahsisi elde etmek için yükseltilmiş büyüme beklentilerini sunma doğrultusunda her türlü teşvike sahip olmasıdır. Aksini yapan birisi, mutlaka, önceden verilmiş kredilere hızla (haksız olarak) el koyan bedavacıların/beleşçilerin elinde oyuncak hâline gelecektir.

İngiltere'ye olan tam da budur. İngiltere, Avrupa ülkeleri arasında kartlarını masanın üstüne koyan ve ihtiyaç duyduğu karbon kredileriyle ilgili iyi niyetli bir tahmin sunan ilk ülkedir. Ama Fransa, Almanya ve diğer ülkeler, açıkça, ihtiyaç duyabilecekleri kredileri olabildiğince kapmak için başlangıç tekliflerini artırdılar.

Sonuç şudur: İngiltere, toplam karbon tahsisini aşan ve dolayısıyla şirketlerini kıtadaki muadillerinden kredi almaya zorlayan az sayıda ülke arasındadır. Aslında –nihaî olarak bu kredilerin maliyetlerini yüklenen– **İngiliz enerji tüketicileri**, Avrupa'da başka yerlerdeki tüketiciler için ucuz enerjiyi paraca destekli-

yor. İngiltere, programın ikinci aşaması için 30 Haziran 2006'da başlayacak sıkı pazarlığa herkesten evvel gitmeme kararı almıştır.

Karbon kotalarını adaletli bir şekilde dağıtmanın kolay bir yolu yoktur. Teorik olarak, bu programı şuan itibariyle idare eden Avrupa Birliği Komisyonu, gerçek emisyon ihtiyaçlarını tesis etmek için –hepsi 12.000 tane- kirletici şirketi kontrol edebilir. Böyle bir görevin lojistik açıdan taşıdığı güçlükler bir yana bırakılırsa bu izleme, muhtemelen, egemenliğin tek tek ülkelerden alınıp programın üzerine oturduğu kırılğan siyasî uzlaşmayı sona erdirecek ulus üstü bir otoriteye transfer edilmesini gerektirecektir.

Ama bu karbon programına yönelik daha büyük bir tehdit, programın kendi iç çelişkileridir. Eğer her Kyoto Protokolü imzacısı tam bir dürüstlük içinde kendi emisyon indirim hedefine ulaşsa bile –yükümlülükler uymayı test etmenin tabiatında varolan güçlük dikkate alındığında büyük bir “EĞER” demek gerekiyor- ortalama küresel sıcaklıklar 2050 yılında tahminen 0,1 santigrat derece düşecektir.

Büyük Üçüncü Dünya emisyon üreticileri de aynı şekilde bu programa katılmaya zorlanmadıkça böyle çok küçük indirimler kaçınılmaz olarak programın yararsızlığı hakkındaki soruları gündeme getirecektir. Ama bu ülkelerin, karbon kredisi satın almanın maliyetlerinden kaçmaya çalışan şirketler için cazip duraklar haline gelmesi ihtimali dikkate alındığında, onları Kyoto Protokolünü imzalamak için ikna etmek –bu program ortaya çıkmadan önceki döneme göre- şimdi çok daha zor olacaktır.

Emisyon ticareti başarısızlığa uğramıştır. Ama eğer çevrecilerin masaya koydukları en iyi fikir Armageddon (büyük/korkunç savaş)'u önlemeyecekse, kolektif eylemden hep birlikte uzak durmak ülkeler için en iyi yol olabilir. Bunun yerine bu ülkelere pekâlâ, iktisadî büyümeyi en çoğa çıkarma ve –küresel ısınma gerçekleştiğinde/gerçekleşirse- gündeme gelecek tehdidi savuşturabilmek için gerekli olan kaynakları yaratma üzerinde yoğunlaşmaları tavsiye edilebilir.

Çeviren: Yusuf Şahin